

824.867

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

FELTÉTELEK

A' NEMZETI LITTERATURABÓL,
MELLYEKET

FŐ TISZTELENDŐ
MÉSZÁROS GYÖRGY ÚRNAK

Egri Fő Káptalanbéli Kanonoknak, és az Érseki Lyceum' Igazgatójának előlülése alatt a' köz vitatás ellen védelmeztek az Egri Lyceum' Palotájában

Nemes és Tanúlt

Primóczi SZENTMIKLÓSSY ALOYZ,

Okolicsányi OKOLICSÁNYI JÁNOS,

K Ó C Z I Á N J Ó S E F,

Melléthei B A R N A I G N Á T Z,

Lászlófalvi EÖRDÖGH MENYHÁRT,

II-dik Esztendőbéli Törvénytánuló Urak

1814-dik Évben Augustus Hónapban

IVÁNSZKY ANTALNAK

Magyar Országban mind a' két Biróságbeli
Ügyek' Hites Védőjének; azon Egri Lyceum-
ban a' Magyar Nyelv' és Litteratúra' Nyil-
ván's Rend szerént való, és a' Görög Nyelv'
Időközbeli Tanítójának Oktatásaiból.

Egerben az Érseki Oskola' Betűjivel.

(R
2)

824867
ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
B. 6587/1 1883
LELTÁRI SZÁM

A' nemzeti vitézség régen ismére-
tes: azon kell lennünk már vala-
hára, hogy a' Nyelv is, a' bátor
's nemes hazafiúságnak fenntar-
tója, a' Fejedelemhez tartozó hű-
ségnek nevelője, az egész Haza'
ditsóságének, szerentséjének elő-
mozdítója abban a' tekintetben
leheessen, a' mellyre méltó!

Virág Benedek.

A' BÉVEZETÉSBOL.

1. **E**z a' szó Litteratúra általjában vétet-
vén könyvekből olvasás és írás által szerzett
Tudományt téfzen.

2. A' Litteratúra vagy Nemzeti, vagy
Idegen.

3. Mivel a' Nemzeti Nyelv a' Nemze-
tet más Nemzettől megkülömbözteti, a' Nem-
zetnek Nemzeti lételét is fentartja, tökéllé-
sedését, és boldogságát előmozdítja: követ-
kezik, hogy a' Nemzeti Magyar Litteratúra-
nak fentartására, virágoztatására, és tökéllé-
tesítésére minden igaz Hazafi köteleztetik.

AZ ELSŐ RESZBÖL.

A' Magyar Nyelv' eredetéről, rokonságá-
ról, és saját alkotmányjáról.

4. A' Nyelv szoros értelemben vétetvén
teszi a' mi gondolatinknak ízekre szedett han-
gok által lett mással közöltetését.

5. A' Nemzeti Nyelv az, mellyen vala-
melly Nemzetnek Tagjai gondolatjaikat egy-
mással közlik.

6. A' Nyelv' eredetéről lévő vélekedé-
sek közül leghalmozhatóbb az, hogy a'
Nyelvet a' simúlatlan emberben lakó ész ta-
lálta fel a' szükségnek ösztökéléseire.

7. A' szükség egyenesen a' hallás' sege-
delmével téven az ést nyelvatanulóvá, a' si-
múlatlan ember a' körülötte lévő dolgokat
azon természeti hangnak, mellyel azok ma-
gokat kijelentették, követése által nevezte el.

8. Igen nagy a' számok az illy szavak-
nak a' Magyar Nyelvben; a' ki azokat jó
renddel öszveszedné, köz hasznú munkát ten-
ne, 's világosan láthatnók abból, melly ere-
deti nyelv legyen a' Magyar Nyelv.

9. A' hangzó testeknek-elneveztetések u-
tán időjártával nem tsak a' többi érző eszkö-
zök alá eső, hanem az érezhetetlen dolgok-
nak is könnyebb vólt neveket adni.

10. A' Nyelveknek egymásközött a' gyö-
kér szavakban való nagy különbözéseket több
környülállásoknak, leginkább pedig a' társa-
ságbéli Nyelvfizokásnak, és felvétetett Hason-
lóságnak kell tulajdonítani.

11. A' fok változás miatt, melly a' Nyel-
vekben esett, minden nyelv vagy anya, vagy
leány nyelv.

12. Legnevezetesebbek az anya nyelvek
közül: a' Zsidó, Görög, Latán, Teuton, és
Tóth Nyelv.

13. A' Magyar Nyelv semmi más Euró-
pai Nyelvtől nem származván, sem más nyel-
vet nem szülvén, szüz Nyelv maradt Euró-
pában.

14. Nyelvünk' származásának kinyomo-
zásában bizonyos szabásokra kell vigyáznunk.

15. Nyelvünknek a' napnyugoti nyelvek-
kel semmi hasonlatossága fintsen.

16. Némelly természeti tulajdonságokban
megegyez a' napkeleti Nyelvekkel.

17. A' Finn, Lap, és több ezekkel ro-
kon Éjszaki Nyelvek, és a' Magyar Nyelv
között is talátnak hasonlatosságok.

18. Mindazáltal nem lehet egyáltaljában
meghatározni, hogy a' Magyar Nyelv a' Zsi-
dó nyelvtől származott; annál kevesebbé azt
állítani, hogy a' Finn vagy Lap nyelvektől
vette származását.

19. Bizonyos az, hogy Nyelvünk nap-
keleti eredetű.

20. Nyelvünknek faját alkotmányát te-
fzi azon mód, melly szerént mi abban az
egyszeres hangokat ejtjük, a' szavakat for-
máljuk, és elhelyhezettjük.

21. Napfény gyanánt világít ezekben a'
nyelvnek egész története, a' régi és mostani
szokás.

22. Fónakul veszik tehát azok a' dolgot,
kik Nyelvünk' faját alkotmányának magya-
rázatjában egyedül a' mai szokáshoz ragasz-
kodnak, az állandó régi szokást pedig meg-
vetik.

23. Első Keresztény Papjaink általjában
idegenek nem vóltak, Nyelvünket meg sem
kortsosíthatták.

24. Azon helybéli különbség, melly
Nemzeti Nyelvünkben talátnak, különböző
Beszédejtésnek nem neveztetetik, hanem in-
kább hibának, mihelyest valamelyiket a'
Nyelvszokás, Hasonlóság, Szóvisgálás és Szép-
hang

hang az Ékeszó-szeretésnek derék okai szerint helyben nem hagyják.

25. A' Magyar Nyelvben mindössze 39 egyfemes hang találtatik; mégis mi azokat a' Latánok' 25 betűjökkel helyesen előadjuk.

26. Sőt még ezek közül is a' c, q, x betűkkel csak az idegen tulajdon neveken élünk.

27. A' q, és x betűket igazán magyarúl is kiírhatjuk.

28. De a' c betűvel való helyes élést, midőn az s vagy z betűvel öszvetéttetik, többnyire a' szóvizsgálás határozza meg.

29. Nevezetes és megkülönböztető tulajdonság az a' Magyar Nyelvben, hogy a' magánhangzók vastag, vékony, és éles hangúakra felosztatnak.

30. Ez által a' Magyar Nyelv minden Európai Nyelvtől megkülönböztetik.

31. A' Magyar Nyelvben a' Beszédnek nyóltzféle részei szoktak közönségesen megkülönböztetni.

32. Némelly Iróknál a' Beszédnek csak három része vagyon: u. m. a' Név, Ige, és Öszvekapcsolás; a' többi részeket mint a' köz nemeknek alsó neveit ezekhez számlálják.

33. A' Magyar Nyelvben több a' névgyöker, mint sem az ige-gyöker.

34. Sőt eredetükben mind valóságos név volt, valami Nemzeti Nyelvünkben vagyon.

35. A' ragasztékok is, mellyek első, második s harmad formálással a' gyökerekhez járúlnak, egytől egyig mind jelentő szavak, mint a' gyökerek, és betűfogásúak.

36. A' homályosokban világosítanak az atyafiságos nyelvek és a' mélyebb Szóvizsgálás a' Széphanagnak közbejárásával.

37. A' mi Nyelvünkben igazán esetek lintsennek; mert ezeknek különböző változásai mind jelentő szavatskák, és nagy részben utóljárók.

38. Mindazáltal mi ezen változásokat, és a' nevekkal öszvefogalt utóljárókat a' Tanuló' könnyebbségeért eseteknek veszfűk.

39. Különös az a' Magyar Nyelvben, hogy a' 2-dik eset mint visszahozó ismét ejtegettetik, és a' többes számban a' hozzátartozóknak többségeket jelenti.

40. A' Magyar Nyelvnek igen nagy ékeségére, a' Tanuló'kra nézve pedig igen nagy könnyebbségre szolgál az, hogy abban semmi Nem-beli különbség lintsen.

41. És hogy a' mássalérthetők magánérthetőkhez tétetvén nem ejtegettetnek.

42. A' Magyar Szavak általjában két Rendre oszolnak a' vastag, és vékony magánhangzókra nézve.

43. Innét minden változtatása a' szavaknak a' szerént esik meg, hogy a' vastag magánhangzók, a' vékony magánhangzókkal semmi egyfemes magyar szóban soha öszve nem kerülnek.

44. Mellyik Rendhez tartozzanak az éles magánhangzókat magokban foglaló egy és több tagú szavak, meghatározatnak.

45. Hanem azt, hogy az éles magánhangzót magában foglaló egy tagú szó' melly Rend szerént ejtegettessenek, meghatározni nem lehet. Csak ez az egyetlen egy bizonytalanság és a' szokásra való tamafzkodás vagyon a' Magyar Nyelvben.

46. Azon ragasztékok, mellyek a' személyekre néző bírtokos nevekhez tétetnek a' Bíró nevek helyett, valóságos személyes Név-

mással: a' kihagyatott birtokos nevek helyett is ezenek tételnek megkettőztetve, de mint ragasztékok a' széphang szerint külömbféleképen változnak.

47. Gyakor ezek állanak nagyítás okáért a' ragasztékos nevek előtt is.

48. Nem ügyelnek azok a' Nyelvszokásra kik *mag-am mag-ad, mag-a* névmássalhoz kaptsolt neveket az első és második személynélben ugyan azon ragasztékokkal öregbítik.

49. A' *ki*, és *melly* visszahozó névmásaival szemesen kell élni, annyival inkább, hogy abban a' született Magyarok is hibáznak.

Az Igék Hajtogatásáról.

50. Az Igék végezetekre nézve kétfélék, értelmekre nézve háromfélék.

51. A' tehető, ohajtó, mivelhető, és gyakorló Igék' formáltatása figyelmet érdemel a' Magyar Nyelvben.

52. Vagyon a' Magyaroknak is segítő Igéje, de az a' napnyugoti nyelvek' segítő Igéjektől különbözik.

53. A' Hajtogatás a' Magyar Nyelvben csak egy.

54. Az Igék' hajtogatása a' törzsök Igékhez adadni szokott megismértetű Jegyek és bizonyos végezetek által megyen véghez.

55. A' Tselekvő Igék háromféleképen hajtogatatnak.

56. Kik a' szenvedő Igéknek *at et* vagy *tat, tet* igaz formálójit meg bővítik vagy visszahozható Igeket formáló *od, öd*-del feltserélik, a' nyelv' természete ellen vétének.

57. Igen kevés számmal vagynak a' Magyar Nyelvben a' rendetlen hajtogatású Igék.

58. A' puszta gyökerű középi Igék a' Tselekvő Igéknek egyenes formája; az *ik* szótaggal meg bővültek pedig a' szenvedő Igéknek formája szerint hajtogatatnak.

59. Tulajdona az az meg bővült gyökerű Igéknek, hogy a' harmadik egyes személynélben, kivéven a' múlt időt, *k*-val, az elsőben *m*-mel végződnek.

60. A' Határozatlan Módnak jelenvalóját, midőn személynélkre vitetik, ragasztékokkal télszűk ki, az elmúltját *hogy*-gyal pótoljuk ki.

61. A' Részesülőknek a' tselekvő és középi Igékben három, a' szenvedőben pedig csak két idejek vagyon.

62. A' Magyar Nyelvben a' szóknak elhelyeztetések nintsen olly szoros szabások alá vetetve mint a' Francziában, sem nem olly szabados mint a' Latán vagy Görög Nyelvben.

A' Magyar Nyelv' Tökélletességéről.

63. Annál tökéletesebb a' nyelv, mennél nagyobb készséggel elő lehet abban adni a) minden előfordúlható dolgokat; b) világos értelemben; c) rövideden; d) kellemetes Hangzaton, és e) hathatós erejű szavakkal.

64. A' nyelvbéli bőséggel, melly nem csak a' fenforgó dolgoknak, hanem a' nőtől nővő új esméreteknek is neveket ad, és a' Nemzetek között a' nemzeti bélyeg szerint

külömböző, olly mértékben bír Nyelvünk, hogy fok tárgyra nézve az első rangú tsinos nyelvekkel futja pályáját.

65. Eddig a' volt Nyelvünk' szentsétlensége, hogy a' hazai dolgok, tudományok, és szép mesterségek' folytatásában más Nemzetek által régen kiküszöbölt Deák Nyelv helyett fel nem vétetett.

66. Nyelvünk a' származtatás, öszvetétel, és az egyforma jelentésű szoknak különös tárgyra való meghatározása által az új képzeteknek könnyen adhat új neveket, és a' hiányosságot kipótolhatja.

67. De az új szavak' alkotásában bizonyos szabásokra szükségképen kell vigyáznunk, hogy nyelvünket meg ne kortsófítsuk.

68. Az Értelmesség, melyet több nevezetes tulajdonságok szűlnék, különösen megvagy a' Magyar Nyelvben.

69. A' röviden szólásra nézve Nyelvünk akármelly tsinos nyelvnek sem enged, csak az Írók vagy Fordítók jó Magyarok legyenek.

70. A kellemetes Hangzatra nézve Nemzeti Nyelvünknek az Olasz Nyelven kívül egy Európai Nyelvet sem lehet eleibe tenni.

71. A' Magyar Nyelv alkalmas lévén a' versezésre mind az egyforma véghangosítás, mind a' Görög és Deák hangmérték szerént, e' pontban eleibe lép a' Franczia, Német, és Angoly Nyelveknek.

72. Nagyobb számmal vagynak a' Magyar Nyelvben mintsem a' Franczia, Olasz, és Angoly Nyelvekben ama' hathatós erejű szavak, mellyek a' Halló' lelkére erős behatást eszközölnek; a' lélek' alsó tehetségeit moz-

mozgásba hozzák, és a' Halló' lelkében nagy megindulást okoznak.

73. A' szavaknak a' fő tziel szerént való elhelyeztetések is igen lelkesíti Nyelvünket.

A' MÁSODIK RÉSZBŐL.

A' Magyar Litteratúra' Történeteiről, kiterjedéséről, és előmozdításáról.

74. A' Magyar Litteratúrának Történeti azon időtől fogva, mellyben Öseleink Pannóniát megszállván itten állandó Lakásra verekedtek, három időkerületre helyesen osztatnak fel.

75. Azon környüállás, hogy a' Magyarok fok vilzontagságok között, midőn több, más Nemzetek nyelveket, és neveket elvesztették, a' magokét egész eredeti épségben szűzen tisztán megtartották Európában, nagy ösztönünkre lehet hogy állapotját szívünkre vegyük.

76. Hogy valaha Eleink a' Kereszténység' felvétele előtt az Írás' mesteriségét saját betűjikkal ázték volna, bizonyosnak nem állíthatjuk.

77. A' 13-dik Század előtt azon egy párhallotti Beszéden kívül, mellyeket Révai Miklós Régiségeiben mély tudománnyal magyaráz, nem mutathatunk semmi Írás Larabot.

78. A' 13-dik Századtól a' Hitújításig legnevezetesebb Írásdarabok és tárgyak időszám szerént előadatnak. Úgy

79. A' 2-dik időkerületbéli nevezetesebb Magyar Írók munkáikkal együtt megnevezetnek.

80. Felséges II-dik József Császár' Uralko-
dása alatt, ki a' Német Nyelvet a' Deák
nyelv helyett béhozá, Hazánk' buzgó Fiai
úgy felhevültek a' Nemzeti Nyelv' előmozdí-
tására, hogy ezen időtől fogva sokkal több
könyvek bocsátattak közre, mint sem az
előbbi Századokban.

81. Felséges II-dik Leopold, és mostan
dűtsőségesen uralkodó Ferencz Királyok alatt
nyelvünk az iskolákban taníttatni parantsol-
tatván kezdett az Országos dolgok', újságok',
és ügyek' folytatására felvétetni, számos Tu-
dósok, tudós Társaságok, Jutalomtételek, és
Játékszín által előmozdítatni.

A' Magyar Litteratúrának Terjedtségéről.

82. Íróink a' 2-dik és 3-dik Időkerület-
ben a' Tudományoknak nemeiben olly elő-
menetelt tettek, hogy azoknak nyomdoki
után Nemzeti Nyelvünket a' holt Deák Nyelv
helyett a' közönséges Oskolai Tanításokban
imár bátran felvehetnők.

A' Magyar Litteratúrának Előmozdításá- ról.

83. Helytelen állítása az némellyeknek,
hogy a' Magyarok Nemzeti Nyelvekre nézve
a' Tudományokban, és szép mesterségeikben
az Európai első rangú Nemzetek után önnön
természeti tulajdonságok miatt maradtak hát-
ra.

84. A' Nyelstanulás, az Ország' dolgai-
nak, Oskolai Tanításoknak, Könyvek' és Új-
ságok' írásának Magyar Nyelven való folyta-
tása azok a' módok, melyek által Nemzeti
Nyel-

Nyelvünk' virágoztatását hathatósan előmoz-
díthatjuk.

85. De egyszer'smind szükség, hogy ezek-
hez járúljanak az Országos oltalom, állandó
tudós Társaságok, jutalmak, olvasó boltok,
Könyves Gyűjtemények és Nemzeti Játék-
szín.

86. Olly Olvasó Boltnak, mellyben a'
Tanuló Ifjak a' M. Litteratúrához tartozó
szükséges Magyar Könyveket üres óráikban
nagy haszonnal olvasgathatnák, — itt Eger-
ben való felállíttatását a' Nemzeti Buzgóság
könnyeden eszközölhetné.

A' HARMADIK RÉSZBŐL.

A' Magyar Szép Tollról.

ELSŐ SZAKASZ.

A' Magyar Szép Toll' közönséges tulaj- donságiról.

87. A' Magyar Szép Tollról való okta-
tásnak tárgya a' szép és helyes kifejezés.

88. Ambár Quintilián a' Stylusban há-
rom tulajdonságot tanított: mi mindazáltal
helyesen és nem ok nélkül tizenegy tulajdon-
ságot adunk elő.

89. A' Hibátlanyságot, melly a' kifejezé-
seknek a' nyelv' szabásaival való igaz meg-
egyezésekben áll, megkívánja a' Stylusban
mind a' szépség' mivolta, mind az Író' tzel-
ja.

90. Sajnos állapot az: hogy a' Magyar
Tudósok között nintsen köz megegyezés ab-
ban;

ban: ki legyen az a legbátorságosabb Ítélobíró, a' ki a' nyelvbéli Hibátlanságot meghatározza.

91. Azonban tagadhatatlan lévén az: hogy ezen Bírónak világosnak, állandónak, minden részekre kiterjedőnek, és győzést szerezhetőnek kelljen lennie;

92. Úgy az is: hogy az ezen tulajdonokkal hiányos mostani Nyelvszokás legbátorságosabb Bíró nem lehet kirekesztetésével az állandó régi jó szokásnak, melly mellett Nyelvünk' régisége, előbbi virágzó állapotja, és régi Íróinknak tsuda megegyezések nyilván hartzolnak;

93. Szükségképen következik: hogy világító Pontnak a' nyelvbéli vetekedésekben Nyelvünknek egész járását kell felvennünk, és abban az állandó jó szokást az azon épült Hasonlóságnak, okos Szóvizsgálásnak, és az illő Széphanagnak szabásai szerént az Ékes-szófzeretés' vezérlése alatt a' rozsfz szokástól vigyázva megkülömböztetnünk, és nyelvünk' állapotját megtzafolhatatlan okokon és szabásokon építenünk.

94. Ezek szerént Nyelvünkben a' szavaknak több rendbéli formáltatásokat, és kimondásokat, mellyekkel a' mostani Nyelvszokás mint a' helyesekkel majd csak nem szerte él, méltán hibásoknak hirdethetjük.

95. A' Stylus' Tisztasága ellen vagynak az elavúlt szavak; megyebéli szóllások módja, és idegen Nyelv' szabási szerént tétetets helyheztetések a' Beszéd' részeinek.

96. Az idegen szavakkal a' Stylusban ritkán és csak valóságos szükségben lehet élni; ellenben Nyelvünk' természetével ellenkező új Magyar szavakat mint a' szép Toll'

Tiszt'

Tisztaságának legrútalmasabb szennyt különben kerülni kell mindenkor. — Be ditső dolog lenne, ha — most — minden Hazafi, ki Tollat kezében forgat, tehetsége szerént ezen ügyekeznek !!!

97. Az Érthetőség minden Stylusban főképen megkívántatik. Ennek megtartására vagynak bizonyos szabásaink.

98. A' kifejezéseket a' tárgyhöz kell alkalmaztatni.

99. Az általjában Szóllás valamint Nyelvünknek fő tulajdona úgy a' Magyar Stylusnak is igen nagy ékelsége.

100. A' Méltóság kizárja a' Stylusból a' jó ízléssel és jó erköltsökkal ellenkező nemtelen szavakat, és szóllásokat.

101. Mind az egyes szavakra, mind az egész Beszédre nézve igen szép hangzatja lehet a' Magyar Stylusnak, csak némelly szabásokra vigyázzunk.

102. A' Stylust szépnek leginkább az Elevenség télzi, melly áll az általvitetett szavakkal, és képes szóllásokkal való helyes és létsben, a' millyenek számosak a' Magyar Nyelvben valamint a' Latánban.

103. A' Külömbség, Újság és Egyeség nem kevesé kellemesítik a' Stylust.

MÁSODIK SZAKASZ.

A' Magyar Szép Toll' különös neveiről.

104. A' Tárgyaknak és az Író' különös tzeljének külömbféleségekhez jól alkalmaztatott külömbőség szerzi meg a' Tollnak a' valóságos szépséget.

105. A' Szép Toll belső érdemére, és méltóságára nézve három féle: alacsony, közép, és magas.

106. Az Irónak tzeljához képest fokfele a' Szép Toll; ú. m. a) Barátságos, b) Foglalatoskodó, Történetírói, és Tanítói, c) Képes, d) Érdeklő, e) Magas, és ennek nemei az indulatos, fennséges, és Ékeszszólói, f) a' Játékos, és g) Költői Toll. Végre

107. A' Beszélgetések, Levelek és ünnepelő Beszéd az előadásnak külső formájára nézve különbséget téznek.

108. A' Barátságos Toll legközönségebb az egymáshoz hasonlóknak között való Levelezésekben.

109. Valamint megkülömböztető bélyege a' Magyar Nemzetnek a' barátság és kinyílt szívűség: úgy a' Magyar Nyelv különösen alkalmas ezen nemére a' Stylusnak.

110. A' Foglalatoskodó Toll vagy Kormányfzéki, vagy szoros értelemben vétetett Polgári Toll.

111. A' Polgári Tollnak tárgyai mind azok a' magányos foglalatosságok, mellyek a' Polgárok között naponként előfordúlnak: millyenek a' Levelezések, végső intézetek, haszonbér, zálog, osztály, adótság, nyugtató, bizonyító, utasító s a' t. Levelek.

112. Ezeket helyesen kell elkészíteni, hogy ha a' Törvényfzék eleibe kerül a' dolog, azokból helyes ítéletet lehessen hozni.

113. A' Kormányfzéki Toll Udvari vagy Törvényfzéki.

114. A' Törvényfzéki Tollban különös figyelmet érdemelnek a' Mesterfzavak által

jában jelentésekre, különösen pedig hibás vagy hibátlan új alkottatásokra nézve.

115. A' Történetírói és Tanítói Toll is a' Foglalatoskodó Tollnak nemei közé tartozik, és vagynak mind a' kettőnek különös szabásai.

116. A' Képes Tollnak helye vagyon azon tárgyakban, mellyek a' Lélek' alsó tehetségeit érdeklik.

117. A' Megindító Írásmódja együgyűen, halkal és eleven festéssel adja elő a' felvett tárgyat, és az érzéseket tsendesen ébresztvén szívre hat, és az elmén. győzedelmeskedik.

118. A' Magas Tollnak nemei ú. m. az indulatos, fennséges, és szóllói Toll alkalmas tárgyakat kívánnak, és bizonyos szabásokat követnek.

119. A' Játékos Tollban különösen megkívántatik, hogy az olmétséget az éles érzé mértékelvén az Író a' jó ízlést és illendőséget meg ne sértse.

120. Ámbár a' Magyar Nyelv különösen alkalmas a' Görög és Római mértékhez szabott Versezetre, mindazáltal a' Véghang egyeztetésű, jó ízlést követő Verseket is főképen némelly tárgyakban helyesen gyakoroljuk.

121. A' Verselés és a' Költés szükséges részei a' Poétai szerzeménynek, azomban a' Poétának valóságát ezekkel együtt a' belső elevenesség és szemlélhetőség teszi.

122. A' Magyar Poéták a' betűket a' szent veszik, valamint a' Nyelvtanítók.

123. A' Szótagok' mérséklése a' Magyar Nyelvben igen kevés szabásokban áll.

124. Azonok nálunk is a' Dallábak, melyek a' Görögöknél vagy Rómaiaknál.

125. A' Versek' neveit is szint' úgy követjük a' Rómaiak után, mint ők a' Görögök után követték.

126. A' Versezet az abban szöllő személyekre, tartalmára, és mesterséges készületére nézve külömbféle nevezetet visel.

127. A' véghangegyeztető Versek külömböznek a' véghang egyeztető szavakra: az egész Versben találtatott szótagokra, és az egyenlő hangon végző Versek' számára nézve.

128. A' Költésnek nevezetesebb módjai a' Változás; a' Megesmerés; Melléktárgy; Elzköz; Szokások; Beszédek; Elbeszélés; eleven Leírások; Erköltfi Mondások, és a' Költői Kifejezések.

HARMADIK SZAKASZ.

129. A' Beszéllgetések, mellyek két vagy három személyek között külömbféle tárgyakról előfordúlhatnak, bizonyos szabásokhoz alkalmaztatván a' tsinos Társaság' beszéd-módját követik.

130. A' Leveleknek fő tulajdonságai az Érthetőség, Hathatóság és Illendőség.

131. Miko'z Nagyobbakhoz írunk főképen kell az Illendőségre vigyáznunk.

132. Az Illendőség főképen áll a' Levélvevőnek illendő tizmjében, és megfizollitásának helyes voltában.

133. De a' Levélnek külső és belső készületére is szükség különösen vigyázni.

134. Megkivántatik, hogy kinekinek az ő érdeme' tizmjét megadja a' Levelíró. Mert többet adni hízelkedés, kevesebbet pedig illetlenség.

135. A' kifejezésekre szemesen kell vigyázni.

136. Az Ünneplő, Népgyülekezeti és Egyházi Beszédnek vagynak közönséges és különös rendszabásai, mellyek a' kívánt tizelnak elérését hathatósan elősegítik.

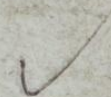
NEGYEDIK SZAKASZ.

137. A' ki a' Szép Tollnak előadott ne-
meiben jeles előmenetelt kíván tenni, szükség: hogy dolgok' esméretével és jó ízléssel bírjon, és a' hazai jeles Irókat szorgalmasan olvasgassa.

E. M. E. L. A' N. ISTEN' Ditsőségére, a' B. Sz. MÁRIA' és M. Sz. Tifzteletére.

191

BORDA ANTIKVÁRIUM
BUDAPEST
XIII. BALZAC U. 50/A

